

Eesti kõrghariduse roll uue majanduskasvu saavutamiseks

Jaroslava Platohhina
Tallinna Tehnikaülikool

Mõeldes kõrghariduse tähtsusele, nõustuvad paljud, et haridus tagab inimressursside kvaliteedi, elu konkurentsivõime ja on üheks vahendiks riikliku heaolu kasvatamisel. Seetõttu vajab kõrghariduse valdkond pidevat arendamist, et paremini vastata riigi ja ühiskonna liikmete – elanike ja ettevõtjate vajadustele, olla suunaks uue majanduskasvu saavutamisel.

Praeguses majanduslikus olukorras toimuvad Eestis töökohtade vähendamised ettevõtetes, koondamised, palkade kasvu aeglustumine. Muudatused ja ümberkorraldused ettevõtete sees on paratamatud. Riigi tasandil korrigeeritakse eelarvet riigiasutustes, säästetakse avalikke ressursse. Samuti puutuvad elanikud kokku majandusraskustega, milleks on näiteks maksevõime halvenemine, isikliku tarbimise vähenemine või hoopis peasissetuleku kaotamine. Oluliselt mõjutab majanduskriisi neid inimesi, kes on võrreldes teistega vähem konkurentsivõimelised, kellel puudub teatud konkurentsieelis tööturul. Niiviisi eksisteerib tõeline seos hariduse ja inimressursside konkurentsivõime vahel. Vaadates Eesti tööjõuturgu, võib märkida, et mõnede tööandjate jaoks on atraktiivsed töötajad, kes oskavad mitu keelt, eriti teiste Euroopa riikide keeli. Kuigi Eestis ei ole palju tööandjaid, kes nõuavad töötajalt hispaania, hiina või hollandi (või muu) keele oskust ettevõtte nõuetele vastavalt, on paljud selliste ettevõtete töötajad tugeva konkurentsivõimega ning neid hinnatakse kõrgelt.

Saavutamaks uut majanduskasvu, saavad Eesti ülikoolid teha panuse kõrghariduse süsteemi arendamisse. Kõrghariduse süsteemi Eestis arendatakse pidevalt, kuid nüüd tuleb reorganiseerida, arvestades hetkelisi vajadusi ning tulevikuperspektiive. Üheks võimaluseks, mida kõrgharidusasutus võib pakkuda üliõpilastele, on informatsiooni levitamine võimalustest õppida keeli ja teisi huvipakkuvaid aineid partnerülikoolides. Ülikoolides leidub tudengeid, kes ei tunne külalisüliõpilase staatuse tähendust ega kasuta seda võimalust. Külalisüliõpilase staatuses olev ühe ülikooli üliõpilane võib partnerülikoolis õppida valikainena mõnda ainet samadel tingimustel nagu koduülikoolis. Selline võimalus on olemas näiteks Tallinna Tehnikaülikooli ja Tallinna Ülikooli üliõpilastel. Sellise informatsiooni levitamine uue õppeaasta alguses aitab üli-

õpilastel teha paremaid valikuid, kasvatada konkurentsivõimet ja tõstab kõrghariduse kvaliteeti.

Võttes arvesse praegust majandusraskuste perioodi, oleks otstarbekas 2009/2010. õppeaastal hoida õppeteenustasud ülikoolides samal tasemel, et meelitada tulevased hariduse tarbijad õppima. Kõrghariduse roll on märkimisväärne. Just kõrgharidusega töötajad on kõige konkurentsivõimelised tööturul. Seda toetab fakt, et kolmanda haridustaseme, sh bakalaureuse-, magistri- ja doktoriõpingute lõpetajate osakaal Tööturuametis töötutena registreeritute seas on olnud väikseim võrreldes esimese ja teise haridustaseme õpinguid lõpetanud töötutega ning moodustas 11. märtsi 2009 seisuga 16,87% (Tööturuameti andmed, e-kiri A. Kalvistilt, 12.03.2009).

Õppekohtade arvu tuleb võimalusel suurendada, et tagada hariduse kättesaadavus nende inimeste jaoks, kes soovivad õppida kõrgharidusasutuses.

Kujunenud majanduslikus olukorras suureneb ettevõtetevaheline konkurents, tiheneb võitlus turu ja klientide pärast ning kohati võidakse kasutada ebaeetilisi või seadusevastaseid võtteid ettevõtlustegevuses, et konkurentsist püsida. Seetõttu tuleb tagada ettevõtjate, töötajate ja tarbijate teadlikkust õigusvaldkonnas. Ülikooli rolliks on tulevase töötajaskonna harimine teadlikkuse tõstmiseks õigusvaldkonnas. Tartu Ülikooli bakalaureuse taseme majandusteaduse (2442) õppekava järgi õpetatakse õigusainetest sissejuhatust äriõigusesse 4 ainepunkti (AP) mahus, aga magistriõppe taseme majandusteaduse õppekavas (2565) ei leidu otseselt aineid õiguse valdkonnast. Tallinna Tehnikaülikooli bakalaureuse õppekava äriõiguses (TABB) sisaldab õiguse aluseid (2,5 AP), magistri õppekava juhtimises ja turunduses (TATM02) sisaldab Euroopa Liidu struktuuri ja õigust (3 AP) ning äriõigust (2 AP). Võrdluseks saab esile tuua Tallinna Tehnikaülikooli Tallinna Kolledži rahvusvahelise majanduse ja ärikorralduse rakenduskõrghariduse õppekava (BDÄR), mille järgi saab valikainetena õppida asjaõigust, tarbijakaitset, finantsturgude õigust, konkurentsioigust, pangandusõigust, pankrotiõigust ja tsiviilkohtumenetlust. Inimeste harimine õiguse valdkonnas tagab toimimist seaduslikul alusel, õiguste ja kohustuste tundmist ning kasutamist. Riigi uue majanduskasvu saavutamiseks tuleb harida üliõpilasi õigusvaldkonnas; tähtsad seadused on samuti võlaõigusseadus, töölepingu seadus, reklaamiseadus jm.

Kokkuvõtteks, uue majanduskasvu saavutamiseks tuleb arendada kommunikatsiooni ülikoolide ja ülikoolide ning üliõpilaste vahel, et tõsta ülikooli ja üliõpilaste konkurentsivõimet. Võimaluse korral suurendada õppekohtade arvu, tõsta tulevase

töötajaskonna teadlikkust õigusvaldkonnas. Eesti kõrghariduse rolliks uue majanduskasvu saavutamisel on võimaluste loomine arenguks.

Tööturuameti andmed, e-kiri A. Kalvistilt, 12.03.2009

Tööturuameti statistika

Tabel. Registreeritud töötud haridustaseme järgi

Haridustase	Registreeritud töötud 11.03.2009
puudub algharidus	16
ESIMENE TASE	10 233
Algharidus	1274
Kutseharidus põhihariduseta	41
Põhiharidus	8918
TEINE TASE	30 560
Põhiharidus kutseharidusega	1429
Kutsekeskharidus põhikooli baasil	9730
Üldkeskharidus	14 089
Kutsekeskharidus keskkooli baasil	5312
KOLMAS TASE	8385
keskeriharidus	3095
kutsekõrgharidus	1216
bakalaureuseõpe	3088
magistriõpe	963
doktoriõpe	23
määramata	514
Kokku	49 708

Tabel. Registreeritud töötud töösoovi järgi

ISCO kood ja nimetus	Töösoovid 11.03.2009	Osakaal kõikidest töösoovidest
9322 Käsitsipakkijad, pesijad jms lihttöölised	9259	11,5903%
5220 müüjad ja demonstraatorid	7429	9,2995%

7129 muud üldehitustöölised	5687	7,1189%
9132 abilised ja koristajad kontoris, hotellis jms asutuses	4725	5,9147%
8322 sõidu- ja pakiautojuhid	3528	4,4163%
9333 transporditöölised ja laadijad	2196	2,7489%
9313 ehituslihttöölised	1905	2,3846%
7212 keevitajad ja leeklõikajad	1755	2,1969%
9152 uksehoidjad, valvurid jms töölised	1342	1,6799%
7124 puusepad	1299	1,6261%
9321 koostamise ja sorteerimise lihttöölised	1231	1,5409%
5122 kokad	1195	1,4959%
7141 maalrid jms töölised	1129	1,4133%
7222 tööriistavalmistajad	1097	1,3732%
4131 laoametnikud	1073	1,3432%
8324 veoautojuhid	1047	1,3106%
1220 põhitegevuse juhid	1039	1,3006%
7421 puidutöötledajad	958	1,1992%
8333 kraana-, tõstuki- jm tõsteseadmete juhid	891	1,1153%
3415 müügiesindajad ja -konsultandid	807	1,0102%
7231 mootorsõidukite mehaanikud ja lukksepad	806	1,0089%
7137 elektrikud	784	0,9814%
3433 raamatupidajad	740	0,9263%
5123 kelnerid ja baarmenid	704	0,8813%
5169 liigitamata kaitseteenindajad	697	0,8725%
5121 majapidajad jms teenindajad	635	0,7949%
7233 põllumajandus- ja tööstusmasinate, veesõidukite mehaanikud	609	0,7623%
7436 õmblejad, tikkijad jms	607	0,7598%
5141 iluteenindajad	596	0,7461%
7136 toruluksepad	589	0,7373%
8331 farmi- ja metsatööstusseadmete juhid	579	0,7248%
9141 majahoidjad	558	0,6985%
1233 müügi- ja turundusjuhid	506	0,6334%
7122 müürsepad	490	0,6134%
5131 lapsehoidjad ja kasvatajaabid	474	0,5933%
4115 sekretärid	463	0,5796%
3431 sekretärid-asjaajajad jms sekretärid	449	0,5621%

9211 põllumajanduse lihttöölised	439	0,5495%
4113 andmesisestajad	428	0,5358%
7123 betoonijad ja betoonipindade viimistlejad	409	0,5120%
7412 pagarid ja kondiitrid	405	0,5070%
7223 tööpinkide seadistajad	326	0,4081%
2411 finantsspetsialistid	322	0,4031%
5132 hooldustöötajad meditsiinasutuses	322	0,4031%
8141 puidutöötlemise operaatorid	319	0,3993%
9212 metsanduse lihttöölised	311	0,3893%
8323 bussi- ja trammijuhid	300	0,3755%
3471 dekoraatorid ja disainerid	283	0,3543%
8283 elektroonikaseadmete koostajad	279	0,3492%
8263 masinõmblejad	275	0,3442%
8332 maaparandus-, tee- jms masinate juhid	268	0,3355%
7241 elektrikud ja elektrimehaanikud	261	0,3267%
1210 direktorid ja juhatajad	251	0,3142%
2149 liigitamata tippspetsialistid	247	0,3092%
9312 teede, tammide jms korrashoiu lihttöölised	241	0,3017%
3121 arvutitehnikud	240	0,3004%
6141 metsanduse oskustööline	232	0,2904%
7132 põrandategijad ja plaatijad	230	0,2879%
4211 kassapidajad ja piletimüüjad	224	0,2804%
8240 puidutoodete operaatorid	221	0,2766%
7213 lehtmetsa töötajad	219	0,2741%
1224 põhitegevuse juhid kaubanduses	213	0,2666%
7422 tiserid jms töölised	213	0,2666%
1235 varustusjuhid	212	0,2654%
1223 põhitegevuse juhid ehituses	203	0,2541%
4142 postisorteerijad ja kättetoimetajad	199	0,2491%
4133 transpordiametnikud	198	0,2479%
8340 laeva tekimeeskond jms töötajad	196	0,2453%
2320 üld- ja kutsehariduse õpetajad	194	0,2428%
8171 automaatkoosteliini operaatorid	193	0,2416%
6113 aednikud	189	0,2366%
7245 elektriliini paigaldajad, remontijad	187	0,2341%

3226 füsioterapistid jms abispetsialistid	184	0,2303%
7214 metallkonstruktsioonide valmistajad	180	0,2253%
2446 sotsiaaltöötajad	173	0,2166%
7411 liha- ja kalatöötledjad	172	0,2153%
1314 väikeettevõtete juhid kaubanduses	166	0,2078%
8211 metallilõikepinkide operaatorid	165	0,2065%
2470 avaliku teenistuse spetsialistid	162	0,2028%
3416 varustajad	160	0,2003%
7133 krohvid	156	0,1953%
2145 mehaanikainsenerid	147	0,1840%
7432 kangrud, kudujad jms töölised	143	0,1790%
2131 IS projekteerijad ja süsteemanalüütikud	139	0,1740%
4190 muud kontoriametnikud	136	0,1702%
2441 majandusteadlased	132	0,1652%
2444 keeleteadlased, tõlkijad ja tõlgid	128	0,1602%
1231 finants- ja haldusjuhid	125	0,1565%
6121 loomakasvatajad	118	0,1477%
7215 toppijad ja trossijätkajad	115	0,1440%
2412 personali- ja kutse spetsialistid	113	0,1415%
3152 töökaitsese- tervisekaitsese- kvaliteedi- jm inspektorid	112	0,1402%
7423 puidutöötuspinkide seadistajad ja operaatorid	111	0,1389%
1232 personali- ja töösuhete juhid	110	0,1377%
3115 masinaehitustehnikud	110	0,1377%
2452 skulptorid ja kunstnikud	109	0,1364%
2142 ehitusinsenerid	107	0,1339%
3231 põetamise abispetsialistid	107	0,1339%
2421 juristid	106	0,1327%
3413 kinnisvaraaklerid	106	0,1327%
7131 katusekatjad	106	0,1327%
4121 arvepidamis- ja raamatupidamisametnikud	103	0,1289%
7433 rätsepad õmblejad ja kübarategijad	102	0,1277%
9112 mittetoidukaupade kandemüüjad	102	0,1277%
2143 elektriinsenerid	98	0,1227%
8334 autotõstukijuhid	96	0,1202%
6124 segaloomakasvatajad	95	0,1189%

8111 mäemasinate operaatorid	95	0,1189%
2141 arhitektid ja liiklusplaneerijad	94	0,1177%
3114 elektroonika- ja sidetehnikud	94	0,1177%
8282 elektriseadmete koostajad	92	0,1152%
3414 reisikonsultandid ja -korraldajad	91	0,1139%
.....
Kokku töösoove (NB! ühel isikul võib olla mitu töösoovi)	79 886	100,0000%